

Gittin Sources 57

הר"ן מסכת נדרים דף כד עמוד א

הריני כאילו התקבלתי - מפרש בפרק מי שאחזו (גיטין דף עד:): דהיינו טעמא משום דלהרווחה דידיה איכוון והא לא אצטרך ודוקא כשהבנים סמוכים על שולחנו דבכי האי גוונא שייך למימר דלהרווחה דידיה איכוון שלא יצטרך להוציא משלו לצרכן והא לא אצטרך ובכי האי הוא יכול לומר כן אבל אין הבנים סמוכים על שולחן אביהם הוי איפכא דלהרווחה דידיה קמכוין וכל שאמרו הם הרינו כאילו התקבלנו התירו הנדר ואילו אמר האב כן אין בדבריו כלום וכתב הרשב"א ז"ל דדוקא בקיום מעשה שייך למימר הריני כאילו התקבלתי דכיון שאפי' היה מקבל ממנו היה יכול להחזיר לו אף מעכשיו יכול לומר הריני כאילו התקבלתי והחזרתך דאפוכי מטראתא למה לי אבל בבטול מעשה כגון שאמר נכסי אסורין עליך אם תלך למקום פלוני לא שייך למימר הכי לומר לו הרי הוא כאילו לא הלכת שא"א ואיכא מאן דפליג שאפילו בענין זה יכול לומר כן שאותו תנאי עצמו לא אמרו מתחלה אלא להשלים רצונו שהיה רוצה שלא ילך ועכשיו כיון שאינו חושש אם ילך אם לא ילך כבר נשלם רצונו.

תוספות מסכת כתובות דף נו עמוד א ד"ה הרי זו

הרי זו מקודשת ותנאו בטל - ע"כ בדכפליה לתנאיה איירי דאמר לה אם אין לך עלי שאר כסות ועונה הרי את מקודשת ואם לאו אל תהי מקודשת מדקאמר לקמן דטעמא דר' מאיר דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ואי לא כפיל לתנאה תיפוק ליה דתנאו בטל לרבי מאיר משום דבעי תנאי כפול כדאמר בהאומר (קדושין דף סא. ושם) ותימה אם כן אמאי היא מקודשת הרי התנה בפירוש שאם יהא לה עליו שאר כסות ועונה שאינה מקודשת ואין לומר דלכך מקודשת לפי שמקדשה ע"מ שתמחול לו והרי מחלה אלא דאין מחילתה מחילה דהא תניא בפרק ב' דנזיר (דף יא. ושם) הריני נזיר ע"מ שאשתה יין ואטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה והתם לא שייך לשנויי הכי ואור"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן ה"א דשום תנאי אינו מבטל את המעשה ואפילו לא יתקיים בסוף המעשה קיים והשתא דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדוקא כשאינו מתנה על מה שכתוב בתורה דומיא דבני גד ובני ראובן שלא התנו על מה שכתוב בתורה

חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף עה עמוד ב

אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט וכו' ולימא לא יהא גט אם לא מתי בעי' תנאי קודם למעשה, שאלו בתוס' בשלמא כשאין תנאי קודם למעשה אין התנאי מועיל לפי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אלא המעשה היאך הוא מתקיים שהרי גילה בדעתו שאינו רוצה שיתקיים המעשה כי אם בקיום התנאי, ועוד מתנת שכיב מרע דקי"ל (ב"ב קנ"א ב') דאם עמד חוזר ואף על פי שכתוב בה קנין דאומדין דעתו שלא צוה אלא על דעת שימות מ"מ הרי אין כאן תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה, וכן במברחת (כתובות ע"ט א') וזבין ולא איצטריכו ליה זוזי (שם צ"ז א') דבכולהו אזלינן בתר אומדנא ומ"ש הכא, וי"ל דטפי עדיף גלוי הדעת לבד מתנאי שאינו כהלכתו דכיון שהתנה ולא התנה כהלכתו הרי גילה בדעתו שאינו חושש בקיומו ואינו רוצה בביטול המעשה אף על פי שמתבטל תנאו, עוד י"ל דהנהו דלא כר' מאיר אלא דקשיא להו אחריתי תנאי ומעשה בדבר אחד מה היה לו לעשות והיאך יתקיים המעשה אחר שגלה בדעתו שאינו מתרצה בכך אלא על דעת כך, והעלו הענין בקושי דשמא בכולהו יש יתור כמו בתנאי כפול דמפרש ר"מ בקידושין פ' האומר.

תוספות מסכת ערכין דף לב עמוד א ד"ה מדאיצטרך הלל

מדאיצטרך הלל לתקוני נתינה בעל כרחו - [הוי נתינה הא בעלמא נתינה בע"כ] לא הויא נתינה (פשיטא דאין לו לאדם לקבל מתנה בעל כרחו ולא הויא נתינה) וא"ת וכי איצטרך ליה להביא ראיה על זה דנתינה בעל כרחו לא הויא נתינה פשיטא דאין לו לאדם לקבל מתנה בעל כרחו ועוד היכי פליג על זה רב פפא וי"ל דודאי מתנה דרשות שאין לו שום צורך פשיטא דלא הויא בעל כרחו ורב פפא נמי לא פליג על זה אלא במתנה שיש בה צורך פליגי כמו הכא דאמר לה זה גיטך ע"מ שתתן לי מאתים זוז שהיא צריכה כדי לקיים תנאי הגט וכגון קבלה דמתני'

חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף עה עמוד א

מכלל דבעלמא נתינה בע"כ לא הויא נתינה. דהיכא דתקין הלל תקין והיכא דלא תקין לא תקין, והא דאצטריכין למילף מתקנתו של הלל דנתינה בע"כ לא שמה נתינה היינו דוקא במה שהוא חייב לקבל מן הדין כגון פדיון הבית אבל מתנה

בעלמא ואמר הלה אי איפשי בה הא לא איצטריך דפשיטא דאינו מקבל בעל כרחו, דהא לכו"ע בצווח מעיקרא דבריו קיימין (ב"ב קל"ח א') ובכי הא לא פליג רב שימי לומר דהויא נתינה, וכיון שכן נצטרך לפרש דכשאמר לה לאשה על מנת שתתני לי מאתים זוז אינו תולה קבלת המעות בדעת עצמו אלא בדעת האשה הוא תולה שכל זמן שתרצה לתת יהא הוא מוכן לקבלם והילכך הוה ליה כמי שהוא חייב בקבלתם, ומשו"ה איצטריכין למילף מדהלל דנתינה בעל כרחו אף בכי הא לא שמה נתינה ואף על פי שתלה הוא בדעת האשה, ובהא הוא דפליג רב שימי. עוד נראה לי דאפילו למ"ד נתינה בע"כ שמה נתינה היינו דוקא שהנותן נפטר בנתינתו וזכה במה שבידו בקיום תנאו, והיינו טעמא דגט, והיינו טעמא דבית בבתי ערי חומה זכתה האשה בגט שבידה וזכה הלה בבית בקיום תנאם, וה"ה לנשבע ליתן לחבירו נותן לו בעל כרחו ונפטר, אבל שתהא נתינה לגבי מי שניתן להם בעל כרחם לא שא"א לזכות לאדם בעל כרחו, והיינו טעמא דמתנה, והוא הדין והוא הטעם לאומרת תן לי מנה ואתקדש אני לך ונשבע הלה ליתן לה ונתן לה בעל כרחו יצא הלה ידי שבועה והיא אינה מקודשת, כנ"ל.

חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף עה עמוד א

תמיה לי אשמעתין אמאי לא דקו מקרא דנתינה בעל כרחו הויא נתינה דהא גבי אשה כתיב ונתן בידה וקיי"ל דמתגרשת בעל כרחו, ומסתברא דלא אמרו נתינה בעל כרחו לא שמה נתינה אלא בנתינה שמפסיד בכך המקבל מה שהוא שלו, כי הא דאמר לה לאשה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז דאשה זו קנויה היא אצל הבעל וקנינו קרייה רחמנא כדכתיב כי יקח איש אשה וקנין כספו היא, וכדאמרינן לקמן בפרק המגרש חוץ מתרומותיך מהו קנין כספו אמר רחמנא, וביבמות פרק אלמנה (ס"ו א'), והילכך כשאתה בא לסלקו משלו בעל כרחו אל תסלקנו, ודכוותה בית בבתי ערי חומה דממכר קרייה רחמנא ולא משכונה אלא דזכי ליה רחמנא למוכר שיכול לגאול עד תם שנת ממכרו מ"מ מכר הוא ומכר קרייה רחמנא, ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה קם הבית לחלוטין ביד הקונה אותו ואינו צריך למכרו לו פעם שניה אלמא מכר גמור הוא, ומה שזיכה לו רחמנא לגאול תוך שנה אינו אלא כמי שהתנה לחבירו שדה זו שלקחתי ממך אם יהיו לך מעות מכאן ועד שנים עשר חדש תחזירם לי והילכך נתינה בעל כרחו בכי הא לא הויא נתינה, אבל גבי גט אשה שאין בעלה קנוי לה שאינו מקיח את עצמו וגט שחרור נמי שאין הרב קנוי לעבד אלא שיש לאשה שעבוד על בעלה בעודה תחתיו, כשהוא בא לסלק שעבודו מעליו אם אתה בא לומר שאינו יכול לסלקו אלא מדעת האשה נמצא שאתה מחייב את שלו בעל כרחו ואל תחייבהו, וכיון שכן בפריעת בעל חוב נמי נתינה בעל כרחו של מלוה הויא נתינה, כנ"ל, וכן מצאתי בתוספות וזה לשונם ולפי מה שמוכיח לא דמי לפרעון דחוב דפשיטא שיועיל בעל כרחו של מלוה אם רוצה הלוה לפרוע לו, והא דהלל הוצרך לתקן לשכח משום שאינו כפריעת חוב דעלמא שהרי הבית היה מכור ע"כ.

חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף עה עמוד א

מכלל דבעלמא נתינה בע"כ לא הויא נתינה. דהיכא דתקין הלל תקין והיכא דלא תקין לא תקין, והא דאצטריכין למילף מתקנתו של הלל דנתינה בע"כ לא שמה נתינה היינו דוקא במה שהוא חייב לקבל מן הדין כגון פדיון הבית אבל מתנה בעלמא ואמר הלה אי איפשי בה הא לא איצטריך דפשיטא דאינו מקבל בעל כרחו, דהא לכו"ע בצווח מעיקרא דבריו קיימין (ב"ב קל"ח א') ובכי הא לא פליג רב שימי לומר דהויא נתינה, וכיון שכן נצטרך לפרש דכשאמר לה לאשה על מנת שתתני לי מאתים זוז אינו תולה קבלת המעות בדעת עצמו אלא בדעת האשה הוא תולה שכל זמן שתרצה לתת יהא הוא מוכן לקבלם והילכך הוה ליה כמי שהוא חייב בקבלתם, ומשו"ה איצטריכין למילף מדהלל דנתינה בעל כרחו אף בכי הא לא שמה נתינה ואף על פי שתלה הוא בדעת האשה, ובהא הוא דפליג רב שימי. עוד נראה לי דאפילו למ"ד נתינה בע"כ שמה נתינה היינו דוקא שהנותן נפטר בנתינתו וזכה במה שבידו בקיום תנאו, והיינו טעמא דגט, והיינו טעמא דבית בבתי ערי חומה זכתה האשה בגט שבידה וזכה הלה בבית בקיום תנאם, וה"ה לנשבע ליתן לחבירו נותן לו בעל כרחו ונפטר, אבל שתהא נתינה לגבי מי שניתן להם בעל כרחם לא שא"א לזכות לאדם בעל כרחו, והיינו טעמא דמתנה, והוא הדין והוא הטעם לאומרת תן לי מנה ואתקדש אני לך ונשבע הלה ליתן לה ונתן לה בעל כרחו יצא הלה ידי שבועה והיא אינה מקודשת, כנ"ל.

חדושי הריטב"א מסכת גיטין דף עד עמוד ב

אמר רבה מתקנתו של הלל נלמוד הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז נתנה לו מדעתו מגורשת מכלל דבעלמא נתינה על כרחו לא הוי נתינה. פי' והלל מאי דתקין תקין מאי דלא תקין לא תקין, וקשיא לן ומנא לי' לרבא הא אטו אי נתינה על כרחו הויא נתינה מי איכא למ"ד דשלא בפניו הויא נתינה, וכיון שכן אפי' תימא דנתינה על כרחו הויא נתינה הכא שהיה נטמן ודאי לא הוי נתינה ומש"ה איצטריך ליה להלל לתקוני, ומתוך הדוחק אפשר לומר דרבא ס"ל דאם איתא דנתינה על כרחו הויא נתינה אפי' שלא בפניו הויא נתינה ובהא לא הוה צריך להלל לתקוני ומדתקין ש"מ דנתינה על כרחו לא הויא נתינה וצ"ע.